

Profesor Stefan Raszeja - w 80-tą rocznicę urodzin

Professor Stefan Raszeja - on the occasion of 80-th birthday

Profesor Stefan Raszeja w grudniu 2002 ukończy 80 lat życia. Do czasu przejścia na emeryturę 30.09.1993 r. przez prawie 50 lat niezwykle twórczo działał na polu medycyny sądowej a także jej pokrewnych dziedzin. Aktywność naukowa Profesora nieprzerwanie trwa do dziś i my wszyscy Jego uczniowie życzymy, aby utrzymała się jak najdłużej.

Bardzo trudno jest w sposób zwięzły scharakteryzować zasługi i dokonania Profesora. Jego dewizą życiową jest następujące stwierdzenie:

„Każdego nauczyciela, a zwłaszcza profesora, powinno się oceniać według wykształconych przez niego uczniów. Ci zaś powinni przerastać mistrza”.

Dewiza ta okazuje się nieomal niemożliwa do realizacji, gdy mistrzem jest uczony tej miary co Profesor Raszeja.

Jedną z wielu cech, która wzbudzała i nadal zwraca uwagę Jego uczniów jest niezwykle dar analitycznego myślenia z jednoczesną zwięzłą i syntetyczną formą prezentacji myśli wyrażanych zawsze poprawną polszczyzną. Ta cecha sprawia, że Jego asystenci starają się w swojej pracy choć w części zbliżyć się do ideału

jaki prezentuje ich Nauczyciel, twórca uznanej w kraju i za granicą „gdańskiej szkoły medycyny sądowej”. Z tej szkoły wywodzi się wielu doświadczonych medyków sądowych.

Wizja medycyny sądowej jako nauki syntetycznej jest realizowana przez całe długie życie Profesora, człowieka o szerokich horyzontach myślowych, przyjaznego światu i ludziom.

Profesor Stefan Raszeja ur. się 24.12.1922 r. w Starogardzie w rodzinie nauczycielskiej. Do 1939 r. ukończył w tym mieście szkołę podstawową i gimnazjum, aktywnie działając w harcerstwie. W czasie okupacji walczył w oddziale partyzanckim Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”. Bezpośrednio po wyjściu z partyzantki w związku z rozkazem Komendy Głównej „Gryfa” wstępuje w szeregi milicji, by po kilku miesiącach zwolnić się i kontynuować naukę w starogardzkim Liceum Humanistycznym, a po jego ukończeniu rozpocząć studia lekarskie na Uniwersytecie w Poznaniu. W maju 1946 r. zostaje aresztowany za udział w demonstracji studenckiej domagającej się zwolnienia kolegów z Krakowa więzionych z powodu uczestnictwa w manifestacji 3-majowej. Przez kilka tygodni przebywa w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa w Poznaniu, a później wskutek nacisku opinii publicznej zostaje zwolniony z aresztu i kontynuuje studia medyczne. Dyplom lekarza uzyskuje w 1951 r. Pracę zawodową rozpoczyna jednak wcześniej, już w czasie studiów w 1947 r. w Zakładzie Medycyny Sądowej Akademii Medycznej w Poznaniu wyodrębnionej wówczas z Uniwersytetu. Tu pracuje pod kierunkiem znakomitego nauczyciela prof. dr S. Schilling-Siengalewicza. Ten okres wczesnego zaangażowania się w pracę dydaktyczną i naukową przesądził o wyborze kierunku dalszej pracy zawodowej Profesora. W 1959 r. uzyskuje stopień naukowy doktora medycyny, a w 1963 r. doktora habilitowanego, tytuł naukowy profesora nadano Mu w 1969 roku. Od 1964 przez prawie 30 lat był Kierownikiem Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Akademii Medycznej w Gdańsku. Tu dzięki niebywałemu zaangażowaniu tworzy „gdańską szkołę medycyny sądowej” i zdobywa szerokie uznanie nie tylko w kraju ale i za granicą.

Wszechstronne i rozległe są zainteresowania naukowe Profesora. Główne ich kierunki to biochemia procesu umierania i reakcje interletalne, traumatologia, medycyna katastrof i dzieciobójstwo. W uznaniu wyników badań nad reakcjami interletalnymi Profesor Raszeja został powołany do Komisji Ministerstwa Zdrowia ds. Kryteriów Śmierci Mózgowej. Przyjęte wówczas kryteria obowiązują do dziś.

Na szczególne podkreślenie zasługuje zainteresowanie Profesora Raszeji elementami medycyny prawnej i społecznej oraz odpowiedzialności zawodowej lekarzy. Tym ostatnim zagadnieniem - problemem etyki i deontologii lekarskiej poświęca Profesor szczególnie wiele uwagi w ostatnim czasie. Należy przy tym podkreślić, że mimo przejścia na emeryturę intensywność Jego działalności naukowej nie zmalała. Tylko w ciągu ostatnich lat opublikował ponad 30 prac naukowych. Profesor Raszeja opracował oryginalny program nauczania deontologii lekarskiej i zaproponował go wszystkim uczelniom medycznym w kraju. Został on zaaprobowany przez Naczelną Izbę Lekarską, a wykłady

z tego orzedmiotu w gdańskiej Uczelni prowadzi Profesor do dziś, łącząc w nauczaniu problematykę odpowiedzialności zawodowej z zasadami etycznymi w relacji lekarz - pacjent i lekarz - lekarz.

Z tym kierunkiem zainteresowań łączy się Jego udział w pracach nad powołaniem Komisji Bioetycznych ds. Badań Naukowych. Profesor Raszeja jest współautorem obecnego kształtu tych Komisji i oesprzecznym autorytetem w tej dziedzinie. Po powołaniu do życia Niezależnej Komisji Etyki ds. Badań Naukowych przy AMG, został wybrany jej pierwszym przewodniczącym i działalność tą kontynuuje nadal.

Kolejny temat zainteresowań Profesora Raszeji wiąże się z zagadnieniami hemogenetyki sądowej. W tej dziedzinie, która stanowiła również wczesny etap dociekań naukowych Profesor jest także uznanym autorytetem, a niektóre z opracowanych przez Niego metod zostały wprowadzone do zagranicznych podręczników z zakresu medycyny sądowej.

Tak rozległa działalność naukowa Profesora Raszeji zaowocowała łącznie około 240 publikacjami naukowymi (70 z nich ukazało się w renomowanych czasopiśmiech za granicą). Takim wszechstronnym, bogatym a przy tym niezwykle pożytecznym dorobkiem naukowym może się poszczycić tylko niewielu medyków sądowych. Należy przy tym podkreślić, że wszystkie prace Profesora charakteryzowała w chwili ich podejmowania nowoczesność i śmiałość koncepcji badawczej. Profesor Raszeja jest również autorem lub współautorem podręczników z zakresu medycyny sądowej, stanowią one cenną pomoc dydaktyczną dla studentów.

Działalność naukowa Profesora była zawsze związana z licznymi kontaktami i żywą współpracą z zagranicznymi ośrodkami medycyny sądowej, czego m.in. dowodem było nadanie Mu godności Członka Honorowego 6-ciu zagranicznych Towarzystw Naukowych.

Profesor Raszeja jest promotorem 9 zakończonych przewodów doktorskich, opiekunem 6 przewodów habilitacyjnych, których autorzy są obecnie profesorami. Jest autorem szeregu recenzji prac doktorskich i habilitacyjnych oraz recenzji związanych z uzyskaniem tytułu naukowego.

Niekwestionowane osiągnięcia naukowe Profesora stanowiły podstawę do licznych nagród (Ministerialnych i Rektorskich).

Przez całe swoje życie Profesor Raszeja wnosił istotny wkład w kształcenie i wychowanie młodzieży akademickiej. Prowadził wykłady i seminaria z zakresu medycyny sądowej dla studentów Wydziału Lekarskiego, Oddziału Stomatologii AM i Wydziału Prawa UG. Zajęcia te cieszyły się zawsze dużym powodzeniem.

Swoje cenne doświadczenia i wyniki dociekań naukowych wykorzystał Profesor i nadał to czyni opracowując ekspertyzy na rzecz wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania. Profesor Raszeja zawsze bardzo dużą wagę przywiązywał do orzecznictwa sądowo-lekarskiego, mając świadomość, że właściwy poziom orzeczeń lekarskich wydawanych dla celów prawnych jest jednym z elementów gwarantujących praworządność i rzutujących na społeczne odczucie sprawiedliwości. Czynił to zarówno przez stałe rozszerzanie możliwości diagnostycznych jak i przez podnoszenie poziomu wydawanych orzeczeń na drodze systematycznego szkolenia kadry sądowo-medycznej. Profesor uczył nas, asystentów, że biegły sądowy służy wyłącznie prawdzie i że nigdy nie wolno mu tracić z oczu swoich kompetencji, ostrzegał przy tym p-ed uleganiem presji jakiegokolwiek natury.

Profesor Raszeja umiejętnie łączył działalność naukową i dydaktyczną z osiągnięciami organizacyjnymi, a w uznaniu jego wiedzy i talentów powierzano mu liczne ważne funkcje na terenie macierzystej Uczelni i poza nią:

- Od 1966 do 1969 roku był Dziekanem Wydziału Lekarskiego AMG.
- W okresie od 1969 do 1971 roku pełnił obowiązki Prorektora ds. Nauki.
- W latach 1972-1975 kierował Uczelnią jako Rektor. W tym czasie dokonał szeregu istotnych dla Uczelni inwestycji. Jest współautorem powołania filii AMG w Bydgoszczy (obecnie samodzielnej uczelni medycznej w tym mieście).
- Od 1975 nieprzerwanie do 1993 roku jako członek Senatu AMG działał w licznych komisjach senackich.
- Wybierany od 1969 roku wielokrotnie przez Uczelnię jako jej delegat do Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pełnił w niej nieprzerwanie do 1982 różne funkcje, w okresie od 1972 do 1982 roku był przewodniczącym Sekcji Medycznej.
- W czasie od 1976 do 1990 roku powołany do prac Sekcji Nauk Medycznych Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Naukowych.
- W okresie od 1974 do 1988 roku Członek Rady Naukowej Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej reprezentującej medycynę sądową.
- Od 1981 do 1988 roku Członek Komitetu Patofizjologii Klinicznej PAN, inicjator powołania Komisji Badań nad Urazowością i pierwszy jej przewodniczący.
- W latach 1984-1990 Profesor Raszeja był Członkiem Komitetu Podstawowych Nauk Medycznych PAN.
- W czasie od 1975 do 1991 roku jako wiceprzewodniczący Zespołu Krajowych Specjalistów ds. Medycyny Sądowej zaangażował się w przywrócenie zlikwidowanej specjalności I° z medycyny sądowej i tworzenie terenowej służby sądowo-lekarskiej.
- Przez wiele lat uczestniczył jako wiceprzewodniczący Rad Naukowych przy Instytucie Ekspertyz Sądowych w Krakowie (1979-89) oraz przy Instytucie Problematyki Przestępczości w Warszawie (1985-91).
- Był długoletnim prezesem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii, a także wiceprzewodniczącym Zrzeszenia Towarzystw Medycznych (1983-1986), a za granicą wiceprezydentem Międzynarodowej Akademii Medycyny Prawnej i Społecznej i wiceprzewodniczącym Międzynarodowego Stowarzyszenia Nauk Sądowych.
- Był współredaktorem i członkiem Komitetów Redakcyjnych 4-ch międzynarodowych czasopism naukowych, nadal jest członkiem redakcji „American Journal of Forensic Medicine and Pathology” i „Rechtsmedizin”.
- W Polsce współuczestniczy w pracach redakcyjnych 4-ch czasopism, m.in. jest członkiem redakcji „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii”.
- Przez 30 lat był Redaktorem Naczelnym *Annales Academiae Medicae Gedanensis*, i nadal czynnie uczestniczy w pracach redakcji.
- W okresie do 1993 Profesor uczestniczył w kilkudziesięciu Kongresach i Sympozyjach naukowych, niejednokrotnie przewodnicząc sesjom.

- Profesor Raszeja działa również społecznie w organizacjach kombatanckich i regionalnych związkach kulturalno-historycznych Pomorza.

Profesor Stefan Raszeja był wielokrotnie nagradzany licznymi odznaczeniami państwowymi. Otrzymał m.in.: Złoty Krzyż Zasługi (1969), Krzyż Partyzancki (1972), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1973), Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1979), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1988), Medal Rodła (1989).

- resortowymi: Za wzorową pracę w służbie zdrowia (1968), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1975), Za zasługi w obronie porządku publicznego - złota odznaka (1979), Odznaka i tytuł Weterana Walk o Niepodległość (1995).
- regionalnymi: Zasłużonymi ziemi gdańskiej (1970), Za zasługi dla Gdańska (1973), Za szczególne zasługi dla rozwoju województwa bydgoskiego (1975, 1979), Zasłużonemu dla Szczecina (1976), Za zasługi w rozwoju województwa poznańskiego (1987), Medal 1000-lecia miasta Gdańska (1997)

Profesor Raszeja otrzymał również około 30 innych odznaczeń państwowych, resortowych, medali i odznak honorowych.

7.04.1999 r. Profesor Raszeja otrzymał tytuł Doktora Honoris Causa Akademii Medycznej w Bydgoszczy.

Profesor Stefan Raszeja jest nadal bardzo aktywnym medykiem sądowym, chętnie służy głęboką wiedzą oraz doświadczeniem zawodowym swoim uczniom, którzy zawsze mogą liczyć na Jego pomoc w rozwiązywaniu trudnych problemów zawodowych i naukowych. Intensywność naukowa Profesora Raszeji nie zmniejszyła się od czasu przejścia na emeryturę, a uległa poszerzeniu o zainteresowania historyczne i zaowocowała ogólnymi refleksjami związanymi z etyką zawodu lekarza i szeroko pojętymi ogólnymi problemami nauk medycznych.

Profesor Raszeja jest człowiekiem renesansu o niezwykle szerokich zainteresowaniach. Swoją postawą stanowi dla uczniów wzór do naśladowania. Należy do wybitnych przedstawicieli profesorów, którzy swoją wiedzą i postawą życiową pozostawili trwałe ślady w nauce polskiej, a my jego uczniowie, dziękując za dotychczasowy trud wyrażamy nadzieję na kontynuowanie dalszej aktywnej współpracy z Panem Profesorem.

dr hab. Zofia Szczerkowska

dr med. Zbigniew Jankowski